

מסורת הש"ס

(א) וַיִּכַּף בְּנֵי אֱלֹהִים (ג) כִּי לֹא בָמָה יִעֲבֹדוּ, א) [לעיל כב.], (ד) וְשָׁמַיָּה לֹא, (ה) וְנִכְרֹסֹת לֹא, (ו) כִּי לֹא בְּדַבָּק,

‏‏

תורה אור השלם

1. והפָּרָה הַלְבָנָה וּבִוּשָׁהּ הַחֲמָה בִּי מִלֶּךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהָר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם וְנָגַד יִקְוִי קְבוּדָּ:

יִשְׁעִיהוּ כֹר כַּג מִפֶּר מַחֲשָׁבוֹת עֲרוּמִים וְלֹא תַעֲשֶׂינָהּ יְדִידָהּ תוֹשִׁיָהּ:

איוב ה יב איש כי ידר נדר לין או השבע שבִּעָה לֹאסֵר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כִּכֵּל וְהִצָּא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ג ל ג

‏‏

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ונרקיה וכו' אדם אחד שגדר כ"ל ומיתב מהס נמחק: (ב) ד"ה דכתיב וכו' והאי וספרה הכי משמע אומתי: (ג) ד"ה ואי אמרת וכו' ברישא הס"ד ואח"כ מ"ה ומי ידע וכו' כלומר מתי נשאל על הראשון דקאמר סתמא הכי משמע או על חכם: (ד) ד"ה ואי אמרת נשאל וכו' דלרנן על מיתות מצוי שאל ברישא כ"ל וכו':

גליון הש"ם

גמ' מאן חביב. טעין זה מולין דף קיב ע"ה:

‏‏

פירוש הרא"ש

ושרקיה בינא. כי הפסוק בגדיו לפי שנקטב צהנאת העולם וטח אותו צטיט וחייתיה לקמיה דרב חסדא סימיר לו נדעו: מאן חביב למבעב בי הא מילתא. שטעניה לישא אשה כתי שיאקסר ויתירו לו דקסגר דרבנן ורבי נתן פליגי נמי בשאלה וסגר רב אחא כרבי נתן: דבתיב והפירה הלבנה ובושה החמה. סימן צעלמא הוא ודעיס וספרה כנו והפירה מתי יפר אחר שחל הגנין כדאמרין הטודר כאילו צנה צמה ויס"ג טעמא דרבי נתן משום דכתיב וספר את מרה אשר עליה דמשמע איסור שיחול עליה: דבתיב מפר מחשבות ערומים. משעת מחשבה קודם שחל: שנאמר לא יחל דברו. וסמין ליה ככל היותא מפיו יעשה אחר שחל הנדר וכל לדי עשייה או אמרין הוא איט מוחל אבל אחרים כו':

ולפי **שאשאל** עליי. החכם שיתר לי נדרי אהיה מודר ממנו: נשאל על הראשונה. על הגלית פלוני ואז נאסר צהנאת החכם וישאל עליו ומשמע אבל קודם שנשאל לראשון לא מתינא שאלה על נדר החכם: מי ידע חי קבא וחי בתרא. מי יוכל לידע מלשון הבנייתא אם

רש"י

ושרקיה טינא. טח פניו צטיט כדי שלא יכירהו רצ חסדא כאילו היה אדם אחד (א) מהם שגדר שלא ישא אשה כדי שימיר לו דאפשר אילו היה מכירו לא היה ממיר לו: **מאן חביס למיעבד כי האי מילתא**. שדקדק בכך שהשיאו אשה קודם שישאל על נדרו כדי שיחול הנדר

עליו קודם שאלה דקסגר כרבי נתן

דאמר לא יפר הואיל ולא חל הנדר דרבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא א': **הכי נמי פליגי בשאלה**.

שאין נשאלין לחכם עד שיהא הנדר

חל עליו: **דכתיב וספרה הלצנה**.

(ב) והא וספרה דמשמע אימתי הוי ספרה צומן שחל צנה ה' צנה היינו נדר. רבי נתן לטעמיה דאמרי הטודר כאילו צנה צמה והמקיימו כו' והיינו חל צנה חל צנין הנדר. ע"א מסיפיה דקרא וספרה הלצנה וצושה החמה כדכתיב: והיה אור הלצנה כאור החמה ואור החמה יהיה צנעמים וגו' דצההיא שעתא ספרה נהורא דהלצנה דעד השתא כי מלך ה' צצאות על ישראל ולא קודם שימלך וה"ה גבי נדר מתי חל עליה הוא דמייסר ולא קודם שיחול: **דכתיב מפר מחשבות ערומים**. דמשמע מפר אפילו מחשבה צעלמא אף ע"פ שלא חל הנדר עדיין: **אבל צנדרים שזיין שאלה לחכם דברי הכל אינו מתיר אא"כ חל הנדר כדכתיב לא יחל דברו** דמשמע כל זמן שאין שם מעשה צנוי אלא דיבור צעלמא שעדיין לא חל הנדר לא יחל החכם והאי דדרשינן מייניהם הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו צומן שחל הנדר דאמר: **לימא מסייע ליה**. לרב פפי דאילו בשאלה דברי הכל

אינו [מתיר] עד שיחול הנדר: **קונס שאיני נהנה לפלוני ולכל מי שאשאל עליו**. כלומר אם אשאל עליו לשום חכם להמיר לי יהא עלי קונס מה שאני נהנה לאותו חכם: **ואי אמרת**. דנשאלין לחכם עד שלא חל הנדר אי צעי למישאל על המודר ברישא מיתשיל אי צעי מיתשיל על חכם ברישא א): **מאי נשאל דקאמר סתמא דמשמע** או על החכם או על מודר: **לימא מסייע ליה**. מהכא קונס שאני נהנה לפלוני דחל עליה נדר לאתרי וררינו נזיר לכשאשאל לחכם עליו: **נשאל על נדרי**. שחל עליו ואח"כ נשאל נמי על זורו שלא חל עד שישאל עליו: **ואי אמרת נשאל**. לחכם נמי אע"פ שלא חל הנדר וכי היכי דפליגי בהפרה פליגי בשאלה וצדין הוא דלרבנן (ו) חל מזירותו: **שאל ברישא**. דלחיל לחכם לישאל על מזירותו תחילה ואחר כך על נדרו: למימרא

צהפרה פליגי נמי בשאלה: **דכתיב לא יחל דברו**. למימרא דלא הוי ציה מעשה דדברו צבור צעלמא משמע ולא חלות הנדר: **רלענין הלבכה קיי"ל כרבנן דפליגי עליה דרבי נתן ואמרי דצעל מפר אע"פ שלא חל הנדר חדא דיחיד ורביס הלכה כרביס ועוד דר' עקיבא דאמר (לעיל פט). דאשת איש שאמרה הריני מזירה לכשאתגרס ונתגרשה דיפר על כרחיך הכי סבירא ליה דצעל מפר אע"פ שלא חל הנדר ועוד דסוגיין בריש פרקין צענין אם ארחץ אם לא ארחץ כרבנן שייכא וכדכתיבנא עלה דההיא [פ. ד"ה ודין]. ואע"ג דאמר רבא מאן חביס למעבד כי הא אי לאו רב אחא אלמא קלסיה משום דעבד כרבי נתן וכיון דקלסיה שמע מינה הילכתא כותיה לזו ראייה היא דמשום דאפיק נפשיה מפלוגתא הוא דקלסיה וכדכתיבנא לעיל וליכא למדחי כל הני ראיות משום הא דקלסיה רבא דליכא למדחייה וכדכתיבנא. הילכך נקטינן דצעל מפר אע"פ שלא חל הנדר וכן דעת הרמב"ן ז"ל: מיהו ה"מ צשמתלה נדרה צצבר שהיא עשויה לעצור על תנאה דומיא דאם עושה איני על פי אבא ועל פי אביך דכיון שהיא מטעגרת אם לא תעשה לפיהן כאילו עשתה דמי אבל תלתה תנאה צצבר שאינה עשויה לעצור עליו אינו מפר אלא אם כן חל הנדר והיינו דאמרין בריש פרקין [עט:] למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה**

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

ר"ן

צ.

כד א ב מיי פיו מהלי שבעות ה' יד [טז] ופיי"צ מהלי נדרים הלי"צ סמג לאוין רמז טוש"ע יו"ד סי' רכת סעי' ז וסי' גלד סעי' טט: **כה** ג ד מיי פיו מהלי שבעות שס סמג לאוין רמא טוש"ע יו"ד סי' רכת סעי' ט: ‏‏

‏‏

תוספות

ושרקיה בינא. פ"י טחו צטיט שלא יהנה מן העולם. אי"נ יח לפרס שרקן כדי שלא יכירהו רב חסדא שהיה מתניס על מה שלא קיים נדרו: מאן חביב כו'. שלא היה רועה להמיר עד שהשיאו וחל הנדר: ה"ג בשאלה. דקסגר הלכה כרבי נתן: דבתיב והפירה הלבנה. פירש ה"ר אליעזר לא ידעמין לפרס היכי משמע ליה מהכא ונראה דלסימנא צעלמא נקטיה הש"ס וספרה צניינה צנין האיסור נראה הוא המקימו כאילו צנה צמה וסימנא צעלמא וטעמא מסבדא צמקוס שאין איסורא לשון הרי"ר אליעזר וזאת ספרים דגרסי וטעמיה דרבי נתן משום דכתיב וסגר מרה אשר עליה דמשמע לאחר שיחול עליה הנדר יפירו וטעמא דרבנן משום דכתיב מפר מחשבות ערומים משעת מחשבה קודם שיחול האיסור יפר וגם זה אמר הרי"ר אליעזר דאית אלף סימנא צעלמא משעת מחשבה קודם שיחול יפר והכי נמי מליני פרק הדד [פיעיוין דף עג:] ודחיל בתרע מלכא דלא מיימי אלף סימנא צעלמא לומר דרבי יהודה בן צבא מתיר בעבדים ואס"ג דאית סתמא האי טעמא דר' יהודה בן צבא: קונם שאני נהנה לפלוני ולפי שאשאל לחכם עליי. גס לחכם שאשאל עליו איאסר שלא אהנה משלו: נשאל על הראשון. שאסר הנאמרו עליו ואחר כך נשאל [על השני] סי"ד [דשנין רועה לומר על החכם שני לאיסור: אי בעי אדא מיהשיל כלומר ישאל על איזה שיראה תחילה: בי ידעין חי קבא וחי בתרא. דילמא נשאל על הראשון תחילה דקאמר היינו חכם וקרי ליה ראשון משום דהוי ראשון לשאלה וטני קרי לאחר משום דהוי שני לשאלה ראשון דנקט לזו דווקא וה"ה דמלי למדחי הא מני רבי נתן כדדחי צסמון: נשאל על נדרו. שצבר חל ואינו נשאל על מירותו שהרי עדיין לא חל עד שישאל על מירותו ויהנה מאותו פלוני: הא

בני רבי נתן היא. אבל (1) רבא יכול להיות כדי היכי דצהפריה מייסר אע"ג שלא חל צהמתה חכם נמי מתיר אע"ג שלא אבל בשאלה ד"ה בותיר מיד. אע"פ שלא חל דכתיב לא יחל דברו למימר דלא הוי כמעשה כלומר מתיר מיד אע"פ שאין שם עדיין אלא דבור אמר הוא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו:

וסרקיה טינא. כדי להראותו שהוא זריך לצריות לאלתר לכבוס צגדיו. וקסגר כי היכי דפליגי רבנן ורבי נתן צהפרה פליגי נמי בשאלה דרבי נתן נמי ס"ל בשאלה דאין חכם מתיר אא"כ חל הנדר ונהי דצמאי דפליגי ר' נתן ורבנן קיימא לן כרבנן דיחיד ורביס הלכה כרביס וכדצעינן למכתב קמן איהו לאפוקי נפשיה מפלוגתא הוא דעבד הכי. והאי דלא קאמר רבא קסגר מחלוקת צהפרה אבל בשאלה דברי הכל אין חכם מתיר אא"כ חל הנדר וכדאמר רב פפי לקמן צסמון לא מידוק מינה דמדלג אמר רבא הכי מכלל דלא סגר כרצ פפי דליתא דההיא דרב פפי הילכתא היא וכמו שנכתוב לפינוי צסמון צס"ד ורבא נמי אפשר דהכי סבירא ליה והאי דלא אמר הכי משום דמהאי עובדא ליכא למידק כולי האי דנהי דודאי איכא למידק מינה דרב אחא צב הונא לא סבירא ליה כמאן דאמר לקמן מחלוקת צהפרה אבל בשאלה דברי הכל אין חכם מתיר אף על פי שלא חל הנדר דאי הכי למה ליה לשצשיה מיהו ליכא למידק מינה דסבירא ליה דצשאלה דברי הכל אין חכם מתיר אא"כ חל הנדר דנמנן הא דאפשר דנהי דסבירא ליה דצשאלה נמי פליגי לאפוקי נפשיה מפלוגתא עבד הכי. כך נראה צעיני ורואתי מי שכתב צהפך: **ורב פפי אמר מחלוקס צהפרה וכו' דכתיב מפר מחשבות ערומים**. אלמנא שייכא הפרה צמחשבה צלצד דאכתי לא חיילא: **דכתיב לא יחל דברו**. לא יעקור חלות [ודצרון] ודייקינן הא אחרים עוקרין אלמא אין חכם מתיר

אלא אם כן חל הנדר: **נשאל על הראשון**. על המודר ומתוך כך נאסר על החכם שמתירו ולפיכך חוזר ונשאל עליו: **אי צעי על האי מסשיל ברישא**. ילך אלל חכם ויאמר אני הדרתי ראוון מנכסי והדרתי גם כן אותו חכם כשאשאל לפניו ועכשיו אני רועה לישאל לפני פלוני חכם ומתחרט אני על מה שאסרתיו צהנאתי. ומדלג אפשר למעבד הכי ש"מ דאין חכם מתיר אלא אם כן חל הנדר: **ומי ידע הי קמא ווי צמרא**. הש"ס הוא דקא דחי למאן דמיימי הק סייעמא דמי ידע למאן קרי תנא ראשון או אחרון דילמא כי קמני ראשון ושני לשאלה קאמר שנשאל על אי זה מהן שיראה תחלה וההוא קרי ליה ראשון ואותו אחר שנשאל עליו אח"כ קרי ליה אחרון: **הא רבי נתן היא**. דחי ליה דצהפרה צעי' שיחול הנדר וכל שכן בשאלה דכתיב לא יחל אבל לעולם אימא לך דרבנן כי היכי דפליגי קיי"ל צעלמא משמע ולא חלות הנדר: **רלענין הלבכה קיי"ל** (לעיל פט). עקיבא דאמר (לעיל פט). דאשת איש שאמרה הריני מזירה לכשאתגרס ונתגרשה דיפר על כרחיך הכי סבירא ליה דצעל מפר אע"פ שלא חל הנדר ועוד דסוגיין בריש פרקין צענין אם ארחץ אם לא ארחץ כרבנן שייכא וכדכתיבנא עלה דההיא [פ. ד"ה ודין]. ואע"ג דאמר רבא מאן חביס למעבד כי הא אי לאו רב אחא אלמא קלסיה משום דעבד כרבי נתן וכיון דקלסיה שמע מינה הילכתא כותיה לזו ראייה היא דמשום דאפיק נפשיה מפלוגתא הוא דקלסיה וכדכתיבנא לעיל וליכא למדחי כל הני ראיות משום הא דקלסיה רבא דליכא למדחייה וכדכתיבנא. הילכך נקטינן דצעל מפר אע"פ שלא חל הנדר וכן דעת הרמב"ן ז"ל: מיהו ה"מ צשמתלה נדרה צצבר שהיא עשויה לעצור על תנאה דומיא דאם עושה איני על פי אבא ועל פי אביך דכיון שהיא מטעגרת אם לא תעשה לפיהן כאילו עשתה דמי אבל תלתה תנאה צצבר שאינה עשויה לעצור עליו אינו מפר אלא אם כן חל הנדר והיינו דאמרין בריש פרקין [עט:] למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה וכדכתיבנא

בני רבי נתן היא. אבל (1) רבא יכול להיות כדי היכי דצהפריה מייסר אע"ג שלא חל צהמתה חכם נמי מתיר אע"ג שלא אבל בשאלה ד"ה בותיר מיד. אע"פ שלא חל דכתיב לא יחל דברו למימר דלא הוי כמעשה כלומר מתיר מיד אע"פ שאין שם עדיין אלא דבור אמר הוא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו: